

Використана література:

1. Витт Н. В. Влияние характеристик научно-технического текста на учебную деятельность // Иностранные языки в высшей школе / Н. В. Витт, В. Д. Тункель. – М.: Высшая школа, 1974. – Вып. 8. – С. 52-57.
2. Даниленко В. П. Лингвистические проблемы упорядочения научно-технической терминологии / В. П. Даниленко, Л. И. Скворцов // Вопросы языкознания. – 1982. – № 1. – С. 7-16.
3. Квитко И. С. Термин в научном документе / И. С. Квитко. – Львов: Вища школа, 1976. – 126 с.
4. Куделько З. Б. Англійська терміносистема ринкових взаємин: синтагматичні та парадигматичні особливості: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Куделько Зоя Борисівна. – Чернівці, 2003. – 239 с.
5. Лейчик В. М. Исходные понятия, основные положения, определения современного терминоведения и терминографии // Иноземна філологія / В. М. Лейчик. – Львів, 1996. – Вип. 109. – С. 147-180.
6. Татаринов В. А. Общее терминоведение: энциклопед. словарь / В. А. Татаринов. – М.: Московский Лицей, 2006. – 528 с.
7. Шуневич Б. І. До проблеми функціонування терміносистем і статистичного методу їх дослідження / Б. І. Шуневич // Збірник доповідей I-ої Міжнародної наукової конференції “Лексикографічні та методичні концепції викладання іноземних мов у вищому технічному навчальному закладі”. – Львів: Державний університет “Львівська політехніка”, 1996. – С. 84-88.

Мороз А. В. Процессы детерминализации в немецком специальном языке торговли.

Статья посвящена изучению лексических единиц учебных тестов немецкого специального языка торговли, исследуются их особенности и способы конструирования, анализируются методы ввода терминов в текст учебника, чтоб вызвать заинтересованность студентов в результатах своей учебной деятельности. В статье также идет речь о структуре и содержании учебной литературы из специальных дисциплин, которые должны соответствовать принципам последовательности, фундаментализации знаний, постепенного наращивания сложности усвоения, современному уровню науки, техники, экономики и культуры.

Ключевые слова: учебный текст, специальный язык торговли, термин, учебник, специальная лексика, лексическая единица, синтаксическая структура.

Moroz A. V. Processes of determinologization in the German special language of trade.

The article is devoted to learning of lexical units of the training texts of German special trade language, studying of their peculiarities and constructions means, analyzing of introductions methods of the terms into the text of the manual to generate interest of the students in the results of their studying activity. The article also deals with the structure and content of the studying literature from the special disciplines which have to respond to the principles of coherence, fundamentalization of knowledge, gradual increasing of the learning complication, modern level of science, technics, economics and culture.

Keywords: training text, special trade language, term, manual, special vocabulary, lexical unit, syntactical structure.

УДК 81'42=111:305

Палей Т. А.

ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ ВЖИВАННЯ ІДІОМАТИЧНИХ ОДИНИЦЬ В АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

В статті розглядається гендерний аспект вживання ідіоматичних одиниць в англomовному політичному дискурсі. Протягом останніх десятиліть проблеми гендерної диференціації мовлення почали стрімко розвиватися та набувати пріоритетного значення, як у вітчизняній, так і у світовій лінгвістиці. Активним вживанням фразеологізмів як вагоміших засобів у художньо-виразній системі відзначається саме політичний дискурс. В статті приводяться результати аналізу вживання фразеологічних одиниць у промовах Б. Обама та Х. Клінтон.

Ключові слова: ідіома, політичний дискурс, гендер, політичні цілі.

У багатьох сферах сучасної науки питання мовленнєвої комунікації є досить актуальним. Це можна пояснити високим розвитком політичних, міжкультурних та економічних відносин у світі та прагненням сучасного суспільства до вдосконалення та розвитку ефективної людської діяльності у всіх сферах життя.

Протягом останніх десятиліть гендерні дослідження почали стрімко розвиватися та набувати пріоритетного значення в українській та світовій лінгвістиці. У зв'язку з цим лінгвісти почали досліджувати вплив гендеру на мовлення чоловіків та жінок та проблеми гендерної диференціації мовлення.

Без гендерного підходу, тобто без з'ясування ролі жінки й чоловіка в сучасному житті, тих специфічних внесків, які кожний з них робить у розвиток суспільства, неможливо сьогодні уявити будь-яке серйозне психологічне, політологічне чи інше наукове дослідження.

Більшість дослідників вважає, що гендер, на відміну від поняття статі, стосується не суто біологічних чи анатомічних властивостей, за якими відрізняються чоловіки й жінки, а соціально сформованих рис "жіночності" та "мужності". Тобто поняття гендер означає психологічну, соціальну та культурну відмінність між чоловіками й жінками.

Активним вживанням фразеологізмів відзначається саме політичний дискурс. Фразеологізми є одним з найвагоміших засобів у художньо-виражальній системі політичного дискурсу [1, с. 134].

Дослідження функціонування фразеологічних одиниць у політичних спічах здійснюється шляхом аналізу причин та способів вживання фразеологізмів у політичному дискурсі, зокрема у промовах чоловіків та жінок політиків, статтях у газетах та журналах, які мають політичний характер.

Фразеологічні одиниці та сфери їх вживання неодноразово ставали об'єктом лінгвістичних досліджень (В. В. Виноградов, М. Шанський, О. О. Тараненко, Д. Х. Баранник, В. М. Мокієнко, В. Г. Костомаров, Б. О. Коваленко, І. О. Соболева, А. А. Смерчко, М. О. Алексеєнко, Б. М. Ажнюк, О. А. Стишов та ін.). Проте, причини та способи вживання фразеологічних одиниць, особливо у текстах політичного дискурсу, мало вивчені.

Причини вибору фразеологічних одиниць для використання у промовах та текстах політичного спрямування можуть варіюватися в залежності від ступеня бажаного впливу на аудиторію і це, частіше всього, є ключовим у вживанні фразеологізмів.

Під політичним дискурсом розуміється зв'язаний текст, зумовлений ситуацією політичного спілкування у сукупності з прагматичними, соціологічними, психологічними та іншими факторами. Політичний дискурс актуалізується у таких жанрах, як промова політика, інаугураційне звернення президента, політичний документ (указ президента, зміст закону), звіти уряду у парламенті, затвердження або обговорення бюджету.

Фразеологізми мають усі потрібні для політичного дискурсу та мас медіа характеристики, тобто вони є яскравими, влучними, експресивними і мають здатність надавати повідомленню певного оцінного забарвлення. Фразеологізми приречені на їх масове використання у мовленні, так як вони є загальнозрозумілими. Усе сказане вище сприяє тому, що на сторінках американської преси все частіше з'являються спічі політиків, що насичені фразеологічними виразами. Разом з тим ФО, відповідно до загальної тенденції англійської мови до функціональних змін, набувають нових незвичних форм, використання яких допомагає ефективніше впливати на свідомість адресата – соціума взагалі, оскільки відомо, що будь-яка новизна змісту та форми передбачає прагматичну новизну і, відповідно, викликає не лише зацікавленість у реципієнта, але й бажання стати прихильником автора політичного спіча.

Актуальність даної теми обумовлена активною позицією, яку займає політика у житті суспільства, і у зв'язку з цим, необхідністю вивчення особливостей та методів перекладу англійських фразеологічних одиниць у політичних дискурсах на українську

мову, з подальшим висвітленням гендерних особливостей вживання фразеологічних одиниць. Досі актуально звучать вимоги до публічного мовлення. І саме, особливості перекладу фразеологічних одиниць у англomовних політичних дискурсах дозволяє розглядати публічне мовлення як спосіб впливу на суспільну свідомість.

Об'єктом дослідження виступають загальні та спеціальні політичні фразеологічні одиниці, фразеологічні вирази англійської мови, прислів'я та приказки та їх україномовні еквіваленти, що використовуються при перекладі політичного дискурсу.

Предметом дослідження даної роботи є гендерні особливості вживання фразеологічних одиниць у англomовному політичному дискурсі, які виступають засобами міжкультурного спілкування та шляхи їх перекладу.

Мета – проаналізувати гендерні особливості вживання фразеологічних одиниць у англomовному політичному дискурсі. Для досягнення мети були поставлені наступні завдання:

- розглянути поняття гендерної лінгвістики та гендеру;
- розглянути поняття англomовного політичного дискурсу;
- визначити гендерні особливості вживання фразеологічних одиниць у англomовному політичному дискурсі;
- охарактеризувати основні способи перекладу фразеологічних одиниць в англomовному політичному дискурсі на рідну мову.

Теоретичне значення роботи полягає у вивченні гендерних особливостей вживаних фразеологічних одиниць, використовуваних у політичному дискурсі.

Практичне значення роботи полягає в тому, що її результати можуть бути використані в практичній діяльності перекладачів, в лекційних курсах з лексикології англійської мови.

Безперечним є те, що серед мов, які збагачують політичну лексику на міжнародному рівні, сьогодні домінує англійська мова. Активне використання англійської як мови-донора обумовлене значною роллю, яку відіграють англomовні країни на світовій геополітичній арені та власне значенням англійської мови як мови міжнародної політики. Англomовний політичний дискурс можна розглядати як мовленнєво-розумову діяльність, яка обмежується інституціональними рамками політичного спілкування та спрямована на переконання аудиторії.

Спілкування на міжнародному рівні визначають і регулюють правила протоколу, особливі норми етикету й церемоніалу. Вони визначають не тільки поведінку дипломатів та глав держави, проведення важливих заходів міжнародного рівня, а й оформлення дипломатичної документації.

Невпинно зростаюча роль політиків у вирішенні першочергових проблем людства викликала збільшення інтересу до вивчення політичного дискурсу різних країн. Однак необхідно підкреслити, що в останні десятиріччя ХХ століття вивчалися, переважно, окремі аспекти політичного дискурсу. Також досліджувалися різні аспекти сучасного політичного дискурсу на матеріалі англійської, німецької, іспанської та шведської мов. Увага приділялась аналізу індивідуального стилю політиків, випадкам комунікативних невдач, найбільш ефективним і поширеним стилістичним і риторичним прийомам, що застосовувались у промовах політиків [2, с. 8].

Для того, щоб зрозуміти основні характеристики англomовного та україномовного політичного дискурсу, слід провести аналіз і виділити основні відмінності між ними, що, безперечно, допоможе перекладачеві спрямувати переклад того чи іншого політичного дискурсу у правильне русло.

Як відомо, кожен народ окремої країни має свою культурну спадщину, історію розвитку, соціальний устрій, що протягом років у своїй сукупності формує його менталітет, зумовлюючи психологічні особливості сприйняття життя, чинить безперечний вплив на його свідомість і утворює значним чином модель поведінки у своїй країні, тим

самим визначаючи соціальну поведінку, соціальні прагнення, рівень домагань. Усе це, у кінцевому рахунку, утворює картину політичного життя країни, кожного члена нації. Тим самим окремий народ очікує і потребує певних дій від політиків, що і є ключовим для політичного діяча під час формування агітаційної програми і конкретно промови [3].

Український народ і американський чи англійський значно відрізняються своїм менталітетом, історією, традиціями, що і відображається у політичному дискурсі, як і в інших сферах життя. Безперечно, існують спільні риси, схожі особливості для політичного дискурсу як комунікативного та лінгвістичного явища, але прагматичний ефект, мовні засоби досягнення кінцевої мети промови і отримання результату відмінні [3].

Як зазначає К. С. Серажим, докорінні політичні зміни в Україні кінця ХХ століття супроводжувались радикальними змінами і в суспільно-політичній свідомості, що вплинуло на систему мови в цілому, і на мовні засоби, що вживаються у політичному дискурсі зокрема. Нові умови функціонування ЗМІ сприяють формуванню нового стилістичного канону, під яким автор розуміє єдність структурних та змістових принципів організації мовних одиниць. Його основу складають норми відбору й сполучення мовних елементів у тексті відповідно до завдань комунікації [3].

На ритуалізацію політичної мови в радянські часи цілком слушно вказують А. Н. Баранов і Е. Г. Казакевич. На їхній погляд, ритуалізація мови є неодмінною умовою функціонування політичної культури, основаної на тому, що “народ” займає в політичному дискурсі, тобто в ситуації політичної комунікації, одночасно два місця – і суб’єкта (“від імені якого усе робиться”), й адресата (“в ім’я якого усе робиться”), у політичній культурі такого типу “досягнення згоди відсувається на задній план, а то й зникає взагалі – домовлятися ні з ким” [4, с. 14].

Іншими словами, в доперестройковні часи політична мова не виконувала функції засобу комунікації, отже, повноцінного політичного дискурсу як такого не існувало. А. Н. Баранов і Е. Г. Казакевич формулюють цей факт так: “у політичному дискурсі” “народ” був поданий у вигляді окремих, не автономних псевдополітичних суб’єктів, що не перебували в реальному діалозі, але імітували його, мимоволі ритуалізуючи політичну комунікацію [4, с. 15-16]. Справжній політичний дискурс став можливим лише у посттоталітарну добу.

Негнучкість і формальність як визначальні ознаки радянського політичного дискурсу визначає О. В. Какоріна; за її спостереженнями, радянський політичний дискурс (особливо в період від середини 60-х – до середини 80-х років) становив собою неприродно стабільну систему. Коло тем було заздалегідь задане, оцінки були соціально санкціоновані, існувала вироблена система фразеологічних засобів, використовувалися відібрані в ході становлення традиції способи – кліше [5, с. 18].

Для мови наших днів характерним є розвиток тенденцій, що з’явилися у період перебудови. Комунікація стає адресною, діалогічною. На зміну “розмитому” “ми” приходять конкретне “я”. Повертаються лексеми, що у радянський період вийшли зі щоденного вжитку у зв’язку зі зникненням реалій, які вони позначали в українському минулому (віче; правиця (праве крило парламенту). Актуалізації “застарілої” лексики, великою мірою, сприяє відродження духовних традицій, культурних цінностей і суспільних реалій, які були втрачені чи заборонені у добу тоталітаризму. З іншого боку, значна частина політичної лексики, що донедавна становила поняттєву основу політичного дискурсу, перейшла у розряд потенційних історизмів, які позначають явища радянського минулого (політбюро, соціалістичний табір) [3].

У Сполучених Штатах внаслідок зростання зв’язку політики та капіталу, проведення масштабних виборчих кампаній, розвитку високих технологій та ЗМІ, нарешті, завдяки особистісним якостям видатних американських президентів був створений сучасний інститут президентства, складовою частиною якого став політичний дискурс. Американський вчений Е. Буш наголошує, що характерними рисами сучасного американського політичного дискурсу слід вважати:

- його розвиток у тісному зв'язку із ЗМІ,
- наявність президентської риторики як його складової,
- його ціннісну орієнтацію,
- дотримання принципу політичної коректності,
- посилену увагу до проблеми прав жінок
- положення етнічних меншин [6, с. 156].

Головними риторичними прийомами залишаються: використання методів контрасту, протиставлення, повтору, виділення ключових понять [7, с. 5].

Для успішного досягнення адресантом своєї мети більш важливим виявляється створення вдалого іміджу, складовими якого виявляються в однаковій мірі, як ораторські здібності промовця, так і його зовнішній вигляд.

За час існування політичної комунікації сформувалася політична термінологія, центральними поняттями якої є невелика кількість суто політичних понять. Переважну більшість слів, що утворюють глосарій політичних термінів, було запозичено з інших сфер. У ньому зустрічаються усталені вирази, запозичені з Біблії (All things to all men, Eleventh Commandment, fight the good fight, Armageddon), клерикальні, церковні терміни (party faithful, bleeding heart, gray eminence), слова з творів Шекспіра (strange bedfellows), Вордсворда (Happy Warrior), Еліота (wasteland), запозичені зі сфери спорту, зокрема, термінологія кінських перегонів (dark horse, running mate, front runner, bolt, shoo-in), з області військової справи (campaign, camps, boom, spoils, rally, regular, hundred days, man on horseback, warhorse). Глосарій політичних термінів включає також одиниці з жаргону засобів масової інформації (off the record, authoritative sources, backgrounder, dopestory, leak, plant, not for attribution), а також терміни, пов'язані з рухом на підтримку громадських прав (black power, white power structure, Freedom Now, backlash, WeShall Overcome, soul, tokenism, Uncle Tom, Jim Crow, segregation, stand in the doorway) [5, с. 8].

Питання, пов'язані з проблемами жінок та представників етнічних груп, є одними з центральних у дискурсі сучасних американських політиків. Всі лексичні поняття, що стосуються жінок та етнічних меншин, з'являються у політичному дискурсі, переважно, у позитивному контексті. Політики, як правило, звертаються до них, пов'язуючи їх з ціннісними поняттями [5, с. 15].

Окрім відмінних рис, є, звичайно, спільні, характерні для політичних промов і на теренах України, і на американському просторі. Українські та американські дипломатичні промови несуть на собі відбиток офіційно-ділового стилю, якому властива логічність, об'єктивність, чіткість, замкненість і консервативність у доборі синтаксичних конструкцій та лексичних засобів вираження, брак емоційності, стереотипність, підкреслена ввічливість і увага до адресата (аудиторії). Необхідними атрибутами стилю дипломатичних документів є складні синтаксичні конструкції, політологічна лексика з елементами військової, юридичної тощо, особлива терміносистема. У дипломатичній терміносистемі переважають інтернаціоналізми, слова набувають іншого значення, ніж у літературній мові, або використовується лише один з лексико-семантичних варіантів полісемічного слова. Національне забарвлення протокольним текстам забезпечують етноспецифічні компоненти – цитати, алюзії, компліменти [8, с. 8].

Але незалежно від країни чи мови, суспільство нав'язує чоловікам та жінкам різні ролі, що стереотипно приписуються йому/їй соціумом, мовою, яка є основним каналом одержання соціокультурної інформації, що, в свою чергу, знаходить відображення і у політиці, в нашому випадку у політичному дискурсі. Залежно від того, як гендер впливає на мовні особливості, формується ставлення суспільства до чоловіків та жінок, і як результат – утворюються гендерні стереотипи (механізми, що забезпечують закріплення гендерних ролей від покоління до покоління).

Гендерні стереотипи, за визначенням Р. Белл, – це набір консервативних, загальноприйнятих норм і суджень, які стосуються статусу жінок і чоловіків, норм їхньої поведінки, мотивів їхніх вчинків і характеру потреб. Гендерні стереотипи закріплюють

існуючі гендерні відмінності і взаємовідносини [9, с. 275].

Гендерні особливості в процесі мовної комунікації значною мірою залежать від психічного складу, характеру професії, соціальної ролі досліджуваних. Як зазначають фахівці, відповідну роль відігравала й особлива диференційована діяльність давнього чоловіка й жінки – чоловіка як мисливця, змушеного більше мовчати, логічно мислити й орієнтуватися в просторі, та жінки як домашньої господині й виховательки дітей, що потребувало відповідної вербальної активності [10, с. 20].

Звідси й специфіка сприйняття в комунікації: чоловіче – переважно лівою півкулею головного мозку, що відповідає за аналітичне мислення людини і його вербальне втілення, жіноче – як лівою, так і правою півкулею, що відповідає за обробку інформації, яка виражена символами й образами, а не словами [10, с. 22].

Спостереження за комунікативною поведінкою чоловіків і жінок у моногамних і гетерогамних групах надали можливість визначити деякі найбільш стереотипізовані гендерні стратегії й тактики, що залежать від різних типів інтерпретації світу й відображають гендерні особливості в комунікативних процесах [11, с. 22].

Як показала практика, переважна більшість жінок у мовній комунікації дотримуються стилю співробітництва, а чоловіки – конкуренції, відповідно кожен з них використовує специфічні способи комунікації: жінки, як правило, дотримуються почерговості мовлення, чоловіки тяжіють до самоствердження, встановлення домінування.

Розрізняють відповідно й стилі мовлення чоловіка й жінки: мовлення чоловіка більш стримане, вони обдуманно підбирають для свого висловлювання іменники та прикметники. Мовлення у жінок характеризується витонченістю слів, насиченістю експресивно-забарвленої лексики.

Якщо ж вдаватися до узагальнення, то можна стверджувати, що чоловікам та жінкам властиве використання двох різних стилів під час свого висловлювання. Наприклад, у чоловіків мовлення пряме, тверде, дещо грубе, різке, прямолінійне, у жінок – спокійне, довірливе, мирне, іноді наївне.

Таким чином, гендерні стереотипи – це наше розуміння чоловічої і жіночої традиційної гендерної ролі, суспільні погляди на те, як повинні себе поводити жінка і як чоловік; що вважати чоловічим, а що – жіночим; якими видами діяльності можуть чи не можуть займатися жінки, якими – чоловіки; які професії є жіночі, які – чоловічі тощо.

Наприклад, підсвідомість багатьох людей в Україні і сьогодні підтримується й живиться гендерними стереотипами: “політика – чоловіча справа”, “політика – сфера не для жінок”, “жінка – не для політики” тощо. Через це так мало жінок є у владних структурах, й вони не мають впливу на прийняття важливих рішень. І це при тому, що більша половина населення в нашій країні – жінки.

Особливо страждають права жінки, бо не реалізується право її вільного вибору: ким бути, як будувати своє життя, що в ньому вважати головним. Гендерні стереотипи підтримують традиційну суспільну думку, що головне призначення жінок – подобатися чоловікам, бути матір’ю, “берегинею” домашнього вогнища.

Таким чином, гендерні стереотипи не дають жінкам і чоловікам можливості реалізувати свій багатий людський потенціал, обмежують права людини і ведуть до гендерної дискримінації – порушення прав людини за статевою ознакою. Конституційне закріплення рівності прав і можливостей жінок і чоловіків не знімає повністю проблеми реальних гендерних перетворень. Необхідно також докласти величезних зусиль для подолання гендерних стереотипів у суспільній свідомості.

Гендерні особливості формуються на різних соціально обумовлених рівнях, які утворюють комунікативну поведінку індивідууму. “Під комунікативною поведінкою розуміємо сукупність норм і традицій спілкування народу, вікової, професійної та ін. групи” [12, с. 106].

Розкрити гендерні ознаки в процесі мовної комунікації можливо за рахунок

детального опису комунікативної поведінки за певними характеристиками, насамперед:

- комунікативної привітності;
- емоційності;
- здатності до підтримки комунікативного контакту;
- співвідношенням вербального й невербального спілкування;
- жестикуляцією;
- мімікою;
- гучністю;
- темпом спілкування.

Що стосується промови політика, то вона готується заздалегідь або ним самим, або його спічрайтерами, частка імпровізації в ній дуже мала. Отже, використання ФО є запланованою мовною дією і пов'язана зі здатністю оратора швидко і образно висловлювати свої думки. За допомогою фразеологізмів частіше, ніж за допомогою інших лексичних одиниць, здійснюється латентна передача необхідної інформації. Це дозволяє адресанту впливати на адресата таким чином, щоб останній не здогадався про реальні наміри мовця.

Проведене дослідження показало, що промови Хіларі Клінтон та Барака Обама характеризуються широким арсеналом ідіоматичних одиниць.

Ідіоми, вживані президентом США Бараком Обамою, належать до поширених ідіоматичних одиниць, відомих широкому загалу людей, що робить його промови зрозумілими для більшої частини населення. Наприклад:

- **The walk of life** – сфера діяльності;
- **To extend a hand of friendship to smb.** – протягнути руку дружби і (співпраці) [2].

Промови Хіларі Клінтон характеризуються використанням ідіоматичних одиниць різного стилістичного навантаження. Наприклад [6]:

- **To be enough to make ends meet** – ледь зводити кінці з кінцями.
- **To turn a blind eye** – дивитись крізь пальці (на щось);
- **To roll one's sleeves up** – закачати рукава.

Крім того, Барак Обама та Хіларі Клінтон часто використовують вставні конструкції. Таке явище пояснюється особливістю англійської мови. Наприклад з промов Хіларі Клінтон [6]:

– In short, my plan will help tens of millions of middle-class families go from just getting by to getting ahead;

– In addition, in light of the growing economic uncertainty facing American families.

– In the past, we invested in many programs across many fields, spreading ourselves thin and reducing our impact.

– Коротше кажучи, мій план допоможе десяткам мільйонів сімей середнього класу перейти від простого просування до просування вперед;

– Крім того, в світлі зростаючої економічної невизначеності, з якою стикаються американські сім'ї.

– Торік ми інвестували в багато програм в багатьох сферах, поширюючи зменшення нашого впливу.

Політичні промови президента США Барака Обама також характеризуються широким використанням ідіом:

– As I sense, that the time is now to snake off our slumber.

– Я відчуваю, що зараз саме час, аби позбутися нашого сну (Барак Обама)

– ...and **to help pave the way** for roog to work. (перекладається українським аналогом – прокладати шлях)

-I think every American deserves a chance **to build a solid next egg** [6].

Остання ідіома перекладається описово “шанс на краще майбутнє”.

Варто зазначити, що Барак Обама і Хіларі Клінтон роблять акцент на єдності нації та на рівності всіх верст населення.

...the **God-given promise that all are equal, all are free, and all deserve a chance to pursue their full measure of happiness.** (Барак Обама) [7].

Важливим є використання ідіоми “American Dream” обома політиками. Адже цей термін є надзвичайно актуальним не тільки для Америки, але й для всіх країн. Його важливість пояснюється тим, що він означає те, що всі люди, незалежно від того де і ким вони народжені, можуть досягти успіху, піднятися кар’єрною драбиною.

Крім того, і Барак Обама, і Хіларі Клінтон захищають права жінок. Вони обоє згадують про утиски жінок у своїх промовах. Варто зазначити, що вони обоє виступають за захист усіх верст населення.

Now, I have always believed that **women are not victims, we are agents of change, we are drivers of progress, we are makers of peace** – all we need is a fighting chance (Хіларі Клінтон) [6].

Тепер, я завжди вважала, що жінки не є жертвами, ми є провідниками змін, ми водії прогресу, ми творці світу, все що нам потрібно – це шанс на успіх.

*At a time when **women’s voices were silenced** and their hopes dismissed, she lived to see them stand up and speak out and reach for the ballot.* (Барак Обама) [8].

У той час, коли жіночі голоси притихли і їхня надія зникла, вона жила, щоб побачити, як вона встане, висловиться і піде голосувати. (Барак Обама)

Обоє політиків у своїх промовах застосовують займенник **we** для того, щоб показати бажання влади бути наближеною до народу, поєднання політиків з простими громадянами.

Епітети в промовах Хіларі Клінтон також характеризуються емоційним забарвленням: *yo yo society; ballooning national debt; ill-advised effort* [6].

Яскравості та насиченості “чоловічим” промовам додають епітети Бараки Обама: *watchful eye* (всевидяче око – абсолютний еквівалент перекладу), *hard-earned peace* (важко зароблений шматок – описовий переклад), *roof word* (нікчемне слово – аналоговий переклад) [13].

Відмінною рисою промов Хіларі Клінтон і Барака Обама є сам характер промов. Промови Барака Обама характеризуються нейтральністю, у той час як промови Хіларі є заклик до боротьби:

...all we need is a fighting chance [6].

Також, промови Хіларі містять різні види термінів (економічні, політичні, суспільні, науково-технічні), тоді як Барак Обама застосовує лише політичні та суспільні терміни. У той час як президент дякує Богу та народу, Хіларі більш радикально та точно закликає його відстоювати свої права і показує, що вона йде з ним опліч.

Барак Обама застосовує більше метафор (26%) та політичної термінології (31%), у той час як Хіларі Клінтон застосовує безліч ідіоматичних виразів (35%) і науково-технічної комп’ютерної термінології (21%).

Вони обоє майже в однаковій кількості застосовують суспільну термінологію: Барак Обама – 18%, а Хіларі Клінтон – 19%.

Таким чином, політичні ідіоми лежать на перетині індивідуального світосприйняття та загальноприйнятого, колективного інтерпретування політичних процесів, подій, явищ та особистостей. Для перекладача англійської мови це не становить труднощів, адже в англійській мові можна легко знайти еквіваленти: кидати слова на вітер – *to spend breath*, тримати руку на пульсі – *to hold hand on pulse*, напоїти живою водою – *to give smb the elixir of life*. Але в тих випадках, коли ще не можливо, краще використовувати описовий переклад, для того щоб зберегти національне та стилістичне забарвлення.

Використана література:

1. Дейк Т. А. Язык. Познание. Коммуникация. / Т. А. Дейк. – М. : Прогресс, 1989. – 310 с.
2. Арутюнова Н. Д. Пропозиция и ее содержание: Логико-семантические проблемы. / Н. Д. Арутюнова. – Москва: Наука, 1976. – 383 с.

3. Серажим К. С. Дискурс як соціолінгвальний феномен сучасного комунікативного простору. / К. С. Серажин. – К., 2003. – 100 с.
4. Кубрякова Е. С. О тексте и критериях его определения / Е. С. Кубрякова // Текст. Структура и семантика. – М., 2001. – С. 72-81.
5. Мосейчук О. М. До питання про обсяг і природу ідіоматики. / О. М. Мосейчук. – К., 2007. – 154 с.
6. Бенвенист Е. Общая лингвистика / Е. Бенвенист ; пер. с франц. – Москва: Прогресс, 1974. – 447 с.
7. Борботько В. Г. Элементы теории дискурса / В. Г. Борботько. – Грозный, 1989. – 222 с.
8. Арутюнова Н. Д. Метафора и дискурс [Электронный ресурс] / Н. Д. Арутюнова. – Режим доступа : www.nspru.net.
9. Белл Р. Т. Социолингвистика. Цели, методы и проблемы / Р. Т. Белл. – М.: Международные отношения, 1980. – 320 с.
10. Ашукин Н. С. Крылатые слова. / Н. С. Ашукин. – Москва, 1960. – 300 с.
11. Галева А. В. Речевые и переводческие характеристики текстов американских официальных заявлений / А. В. Галева // Современная политическая лингвистика. – Екатеринбург, 2003. – С. 38-39.
12. Кубрякова Е. С. Номинативный аспект речевой деятельности. / Е. С. Кубрякова. – К.: ЛКИ, 2008. – 160 с.
13. Васильева М. О. Метафорична реалізація концепту політика в сучасному англійському політичному дискурсі : автореф. дис. ... канд. філол. наук / М. О. Васильева. – Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – 2008. – 20 с.

Палей Т. А. Гендерный аспект употребления идиоматических единиц в англоязычном политическом дискурсе.

В статье рассматривается гендерный аспект употребления идиом в англоязычном политическом дискурсе. На протяжении последних десятилетий проблемы гендерной дифференциации речи стремительно развиваются и приобретают приоритетное значение, как в отечественной, так и в зарубежной лингвистике. Активным употреблением фразеологизмов как весомого средства в художественно-выразительной системе отличается именно политический дискурс. В статье приводятся результаты анализа употребления фразеологических единиц в речах Б. Обамы и Х. Клинтон.

Ключевые слова: идиома, политический дискурс, гендер, политические цели.

Paliei T. A. Gender aspects of using idioms in political discourse.

The article deals with the gender aspect of using idioms in English political discourse. For the last decades the problems of the gender differentiation of speech have been developing rapidly, acquiring the priority importance in both Ukrainian and foreign linguistics. Political discourse is unsaturated with idioms as one of the most potential means in the system of imagery. The article deals with the results of the comparative analysis of the usage of idioms in the speeches of B. Obama and H. Clinton.

Keywords: idiom, political discourse, gender, political aims.

УДК 378.041-371.214.46:811.161.1

Пахненко И. И., Телетова С. Г.

**СОДЕРЖАНИЕ ВВОДНО-ОЗНАКОМИТЕЛЬНОГО ЭТАПА
ЭКСКУРСИОННОЙ ФОРМЫ ЗАНЯТИЙ СО СТУДЕНТАМИ-ИНОСТРАНЦАМИ**

В статье рассматриваются основные принципы организации вводно-ознакомительного этапа учебной экскурсии как одной из наиболее методически эффективных форм, отражающих лингвосоциокультурный аспект обучения русскому языку как иностранному; анализируется содержание культурологического, жанрово-стилистического, лексико-семантического и грамматического блоков подготовительной работы, способствующей осознанному восприятию студентами-иностранцами материала экскурсионных занятий.

Ключевые слова: студенты-иностранцы, методика преподавания русского языка как иностранного, лингвосоциокультурная компетенция, учебная экскурсия.